

Sverige har fått en ny regering. De tre regeringspartierna lovade, i likhet med samarbetspartiet Sverigedemokraterna, sänkta skatter. Men prata är en sak – att genomföra är något annat. Vad borde ske de kommande fyra åren?

Text: **Thomas Östberg**
Illustration: **Björn Öberg**

MYCKET PRAT

- men blir det någon verkstad?

Skattebetalarnas chefekonom Erik Bengtzboe

”HÖGA SKATTER ÄR ETT STORT PROBLEM FÖR SVERIGE. LÄGRE SKATTER SKULLE TVEKLÖST LÄTTA PÅ EN DEL AV BÖRDAN.”

Vad borde ske om vi vill se förbättringar inom ekonomi, sysselsättning, integration, brottsbekämpning och klimat? Vi har pratat med företrädare för en rad organisationer och börjar på hemmaplan med Skattebetalarnas chefekonom Erik Bengtzboe.

– Sverige har fortfarande ett av de högsta skatetrycken i världen och det är förstås inget som ändras över en natt bara för att vi fått en ny riksdagsmajoritet, säger Erik Bengtzboe.

Han konstaterar att valresultatet och regeringsskiftet gjort att ett antal hot om höjda skatter bör vara undanröjda för en tid framöver. Återinförandet av fastighetsskatten, höjd skatt på sparande genom försämrade villkor för ISK, samt införandet av en beredskapsskatt och en exitskatt lär knappast vara aktuellt.

– Men de höga skatterna är fortfarande ett stort problem för Sverige. Det märks ju inte minst nu när vi har inflation med kraftigt stigande priser på bland annat energi, bränslen och mat. Där hade lägre skatter tveklöst lättat på en del av bördan för många pressade hushåll och företag, säger Erik Bengtzboe.

Han vill se åtgärder både här och nu samt på lång sikt. Såväl privatpersoner som företag behöver besked om stöd så fort som möjligt för att kunna betala sina räkningar för energi och bränsle.

– Bränsleskatten finns för att minska konsumtionen och utsläppen, men som läget är just nu blir den orimlig. Och elskatten tar ingen hänsyn till hur elen är producerad, utan fungerar mest som en kassako för staten. Ett stöd behöver utformas så att

Erik Bengtzboe,
chefekonom,
Skattebetalarna

Foto: Magnus Glans

det inte främjar slöseri med el, men samtidigt är drivkraften att spara på all typ av energi väldigt stor nu, säger Erik Bengtzboe.

I ett lite längre perspektiv vill han se strukturreformer som gör det lönsamt för fler att arbeta, både att ta steget från bidrag till jobb och att gå upp i tid och arbeta mer. Syftet är att få fler i jobb och minska utanförskapet. Det skulle i sin tur minska utbetalningarna och öka inbetalningarna till välfärdssystemen.

– Det är alldeles för många som står utanför arbetsmarknaden och inte klarar sin egen försörjning, säger Erik Bengtzboe som hoppas att det, som regeringen aviserat, införs en övre gräns för bidrag, sänkt skatt på de första, låga inkomsterna och större lättnader för arbetsgivare som tar in personer som varit utan arbete länge och behöver stöd eller utbildning.

– För vi måste vara ärliga med att det finns en stor grupp människor i Sverige i dag som har för låg kompetens för att direkt kunna få ett jobb, inte minst nu när vi är på väg in i en lågkonjunktur, säger Erik Bengtzboe.

Att den nya regeringen låter A-kassan vara kvar på den högre nivå som skulle vara tillfällig tycker han inte är bra.

– Människor får inte fastna i stöd. Det måste alltid löna sig att arbeta. Om fler arbetar får vi en rikare befolkning. Med ett rikare land kommer mer innovation och det

startas fler företag. Troliga effekter av det är även bättre hälsa, längre livslängd och en bättre miljö, säger Erik Bengtzboe.

Större skillnader mellan bidrag och jobbinkomst önskas alltså. Men även innan dess borde fler av dem som kan välja jobb göra det.

– Ja, för vi vet att även om skillnaden inte är så stor i början, så kommer de som börjar att arbeta att höja sin inkomst över tid. Dessutom ger det en helt annan livskvalitet och självkänsla om man kan försörja sig själv och bidra till ett bättre samhälle, säger Erik Bengtzboe.

När det gäller sparande nöjer sig Skattebetalarnas chefekonom inte med oförändrade villkor för ISK, utan vill se förbättringar.

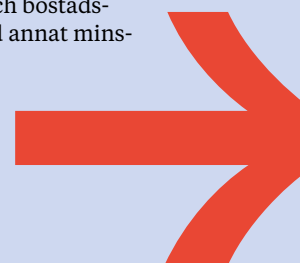
– ISK har skapat en kulturförändring i svenskarnas sparande. Med ännu bättre villkor kan ISK bli ett bra incitament för fler att ta ansvar både

för sitt sparande och för delar av sin pension, säger Erik Bengtzboe.

Han efterlyser även förändringar inom byggsektorn, där han vill se ett avskaffande av det kommunala planmonopolet, förenklade byggregler och lägre avgifter för att bygga:

– Det är dyrare och krångligare att bygga i Sverige än i många andra jämförbara länder. Det påverkar förstås hur mycket det byggs och i förlängningen får det betydelse både för företag och bostadsmarknaden. Bland annat minskar möjligheterna att hitta bostäder på orter där det skapas nya arbetstillfällen, säger Erik Bengtzboe.

”
**MÄNNISKOR FÅR INTE
FASTNA I STÖD. DET MÅSTE
LÖNA SIG ATT ARBETA.**

AlmeGas chef för näringslivspolitik Fredrik Östbom

De privata företagen är grunden för vår välfärd

Det ska löna sig mer att arbeta. Fler ska välja jobb framför bidrag, heltid framför deltid och gärna att starta eget.

Vägen dit består bland annat av justerade skatte- och ersättningsnivåer. Dock med undantag av A-kassan. Så kan man sammanfatta den nya regeringens aviserade arbetslinje.

Men vad säger marknadens parter och experter? Vi har frågat företrädare för Almega, Småföretagarnas Riksförbund, LO och Institutet för näringslivsforskning.

Fredrik Östbom, chef för näringspolitik och opinionsbildning på Almega, har stora förväntningar på den nya regeringens arbetsmarknads- och skattepolitik.

– Privata företag är grunden för vår välfärd. Jag både hoppas och tror att Ulf Kristersson ser att tjänstesektorn kan vara med och bidra till att hitta lösningar på flera av de utmaningar det talades om i valrörelsen: ekonomi, jobb, integration, skola och välfärd. Men även trygghet och försvar, säger Fredrik Östbom som företrädare 11 000 företag med 2,4 miljoner anställda inom tjänstesektorn.

Enligt Östbom är det bara nya jobb som kan bryta långtidsarbetslösheten och förbättra integrationen, vilket i sin tur kan få utsatta områden att växa och kriminaliteten att minska.

Tjänsteföretagen har i dag stora problem att hitta kompetent arbetskraft på alla nivåer, både inom privat och offentlig sektor.

– Det är en stor och komplex fråga. Men jag vill att regeringen underlättar arbetskraftsinvandring, fortsätter reformeringen av Arbetsförmedlingen så att den blir bättre på matchning, ökar möjligheterna till yrkesutbildning och ser till att det beslutade omställningsstudiestödet verkligen bidrar till omställning, säger Fredrik Östbom.

Både han och Peter Thörn, ordförande i Småföretagarnas Riksförbund, efterlyser skattesänkningar som gör det billigare att anställa.

– Jämfört med övriga Europa är det dyrt att anställa i Sverige. Skatterna driver faktiskt jobb bort från vårt land. Att företagare låter bli att nyanställa drabbar också den befintliga personalen som får en tuffare arbetsmiljö, säger Peter Thörn.

Han vill få bort den allmänna löneavgiften på 11 procent som ingår i arbetsgivaravgiften och enligt Thörn är en ren straffskatt på jobb. I ett första steg kan det enligt norsk modell omfatta glesbygd med hög arbetslöshet för att sedan utvidgas till att gälla alla småföretag och i ett tredje steg omfatta alla företag.

– Sociala avgifter är i grunden bra, men de måste tas ut med större transparens. Att baka in en ren skatt i samma paket urholkar förtroendet för sociala avgifter, säger Peter Thörn.

Peter Thörn

Förutom anställningskostnader är el- och energipriserna (som vi strax återkommer till) och 3:12-reglerna för småföretag de politikområden Småföretagarna prioriterar högst. Där finns en oro för vad den pågående utredningen ska komma fram till.

– I dag finns en skattemässig balans i hur mycket man kan ta ut i lön och i aktieutdelning. Det är bra om reglerna förenklas, men det är viktigt att ägare både kan plocka ut lön och en vinst om bolaget går bra. Vi vill inte att fler ska bli passiva ägare som av skatteskal inte jobbar i sina företag, säger Peter Thörn.

Laura Hartman

Att LO inte tror på sänkta skatter är ingen överraskning. Så här säger Laura Hartman som sedan ett år tillbaka är organisationens chefekonom:

– Jag tror inte att vi får fler i arbete genom lägre skatter och sänkta ersättningsnivåer. Det provade vi i början av 2000-talet och det hade inga mirakulösa effekter. Ett högre jobbskatteavdrag kan kanske öka sysselsättningen, men det är inte säkert att det minskar arbetslösheten, säger Laura Hartman.

Däremot önskar hon i likhet med Fredrik Östbom en bättre fungerande Arbetsförmedling.

– Man måste bli bättre på att matcha mot de jobb som redan finns.

Det tror jag är effektivare än att sänka skatten. Många behöver nya kunskaper och bli bättre på att söka jobb.

I dag är över 300 000 personer inskrivna på Arbetsförmedlingen, men färre än 6 000 av

Foto: Oskar Omne

”
JAG VILL ATT REGERINGEN UNDERLÄTTAR ARBETSKRAFTSINVANDRING OCH ÖKAR MÖJLIGHETERNA TILL YRKESUTBILDNING.

Fredrik Östbom, Almega

dem går en arbetsmarknadsutbildning. Ett halvårs utbildning skulle kunna göra många attraktiva på arbetsmarknaden, säger Laura Hartman.

En upprustad arbetsmarknads politik är för tillfället ett av två huvudspår hon vill se regeringen jobba med. Det andra är det som alla talar om just nu: kompensera företag och privatpersoner för de höga el- och energipriserna.

– Annars riskerar vi att både hushåll och företag knäcks ekonomiskt, säger Laura Hartman.

Andreas Bergh, docent i nationalekonomi vid Lunds universitet och forskare på Institutet för näringslivsforskning, tycker att elförsörjningen är den kortsiktigt viktigaste frågan att lösa.

– Grundproblemet är att vi inte har en stabil elförsörjning och det tar längre tid att fixa, inte minst om det ska ske utan

Andreas Bergh

kärnkraft. Vi behöver också ett fungerande nät så att vi kan jämna ut priserna geografiskt och över tid. Att behöva stänga ner elnätet eller delar av det skulle vara ett gigantiskt misslyckande ur företagsperspektiv, säger Andreas Bergh.

– Staten ska inte plocka in extra pengar på en inflation som till stor del drivs på av kriget Ukraina. Vi kan acceptera högre priser i solidaritet med folket i Ukraina, men staten ska inte tjäna miljarder på det, säger Peter Thörn.

Att den nya regeringen inte kommer att återställa A-kassan till en lägre nivå har fått blandat mottagande. Andreas Bergh tycker att det kan finnas goda skäl att behålla den högre nivån.

– Men perioden med A-kassa ska vara en omställningsperiod och så kort som möjligt, så att människor inte fastnar, säger han.

Andreas Bergh är positiv till regering-

ens idé om bidragstak och en gräns för hur länge man kan få försörjningsstöd. Det ska alltid löna sig att arbeta och avståndet mellan bidrag och jobb måste öka. Ingen ska straffas ekonomiskt för att man tar ett jobb eller går upp i tid.

– Men då behövs också åtgärder som leder till fler jobb för lågutbildade. Där hindrar kombinationen höga skatter och höga ingångslöner många från att anställa. Ett höjt grundavdrag och sänkt skatt på låga löner skulle underlätta.

Fredrik Östbom på Almega fyller på:

– Sänkt skatt på arbete skulle göra det mer lönsamt att arbeta. Då skulle vi minska arbetslösheten, utanförskapet och kriminaliteten.

Eftersom det i sin tur ger större skatteintäkter kan vi samtidigt få bättre skola, omsorg och vård.

Swedbanks privatekonom Arturo Arques

Ekonomiskt tuffa tider – tänk efter före krisen

Inflation, stigande priser, ökande lånekostnader och lågkonjunktur. Hur kan man som privatperson ta sig igenom de ekonomiskt tuffa tider som troligen kommer att pågå ett bra tag till?

Enligt Swedbanks och Sparbankernas privatekonom Arturo Arques är tricket att tänka till innan krisen kommer. Men han har även andra bra tips.

Höga priser på el och bränslen, stigande räntor, sjunkande priser på bostäder och stigande inflation på allt fler varor och tjänster. De flesta börjar kunna uppräknings av faktorer som påverkar ekonomin för oss alla just nu. Lägg därtill att vi ser början på en lågkonjunktur så blir inte situationen direkt ljusare.

– Det återstår dock att se hur djup och långvarig lågkonjunkturen blir. Om du hade frågat mig i augusti hade jag inte trott på någon lång lågkonjunktur. Nu har inflationen stigit ytterligare. Kriget i Ukraina fortsätter och det finns flera faktorer som gör att risken för en lite längre lågkonjunktur har ökat. Men jag tror ändå inte att den blir jättelång eller särskilt djup, säger Arturo Arques utan att ange några siffror.

Det positiva med svensk ekonomi är enligt Arques att vi fortfarande har starka statsfinanser. I somras räknade Konjunkturinstitutet (KI) med ett reformutrymme för den nyss inledda mandatperioden på 120 miljarder kronor.

– Under pandemin använde den dåvarande regeringen 600 miljarder till stöd. En fjärdedel av pengarna gick till företag och en fjärdedel till privatpersoner. Men det finns fortfarande resurser att använda om man skulle behöva stimulera ekonomin, säger Arturo Arques.

De stora konsekvenserna av den svagare ekonomin för en stor andel av hushållen sammanfattar han i sjunkande bostadspriser och minskad köpkraft.

– Problemet är kombinationen av inflation och stigande räntor. För många hushåll har det inneburit att köpkraften minskat kraftigt. På bostadsmarknaden har tillgångar för 1000 miljarder gått upp i rök och den utvecklingen väntas fortsätta. Då är det inte så konstigt att många känner en viss pessimism, säger Arturo Arques.

Finanspolitiska förslag är till exempel kommande elprisstöd och att den höjda A-kassenivån ser ut att permanentas.

– Det är bra om den nya regeringen genom olika åtgärder visar att den är på banan. Jag skulle inte bli förvånad om även det tillfälligt höjda bostadsbidraget för barnfamiljer förlängs, säger Arturo Arques.

Men många av de beslut som har stor effekt på privatekonomin tas av hushållen själva. I dag är det troligen viktigare än på länge att tänka igenom och planera sin ekonomi. Det stora ekonomiska tricket är enligt Arturo Arques att tänka

efter före. Det lärde han sig av ”världens bästa ekonom”, hans egen mamma, och kan sammanfattas i: spara först – konsumera sedan, låna inte till konsumtion och om du lånar – se till att betala tillbaka.

Principer som är lätta förstå, men ibland svåra att följa när det hela tiden erbjuds nya lånemöjligheter. Och även den principfasta kan behöva låna när det kommer till bostadsköp.

Enligt Arturo Arques är amortera det bästa en person eller familj med höga lån kan göra. Helst borde varje krona som inte behövs till mat, räntor och annat nödvändigt gå till amorteringar. Enda undantaget är sparat till en buffert. En sparbuffert på minst två månadslöner till oförutsedda utgifter bör gå före annat sparande.

– Amorterar gör du för din egen skull. För då minskar du din räntekostnad och därmed din boendekostnad. Samtidigt ökar du dina lånemöjligheter i framtiden, säger Arturo Arques.

Enligt the Economist gör den höga skuldsättningen svenskarna mer räntekänsliga än många andra folk. Därför borde fler amortera mer. Arturo Arques gillar inte den ”svenska” modellen där låntagare amorterar lite eller inget alls.

Om någon lånar en miljon kronor till en ränta på fyra procent och betalar lånet på 20 år i stället för 30 år ger det en minskad total kreditkostnad på 200 000 kronor.

– Hur många banker talar om det tydligt för varje enskild kund? Om du tar samma lån och inte amorterar något alls på 50 år har du betalat två miljoner i ränta och har fortfarande hela lånet kvar att betala, säger Arturo Arques.

Foto: Swedbank

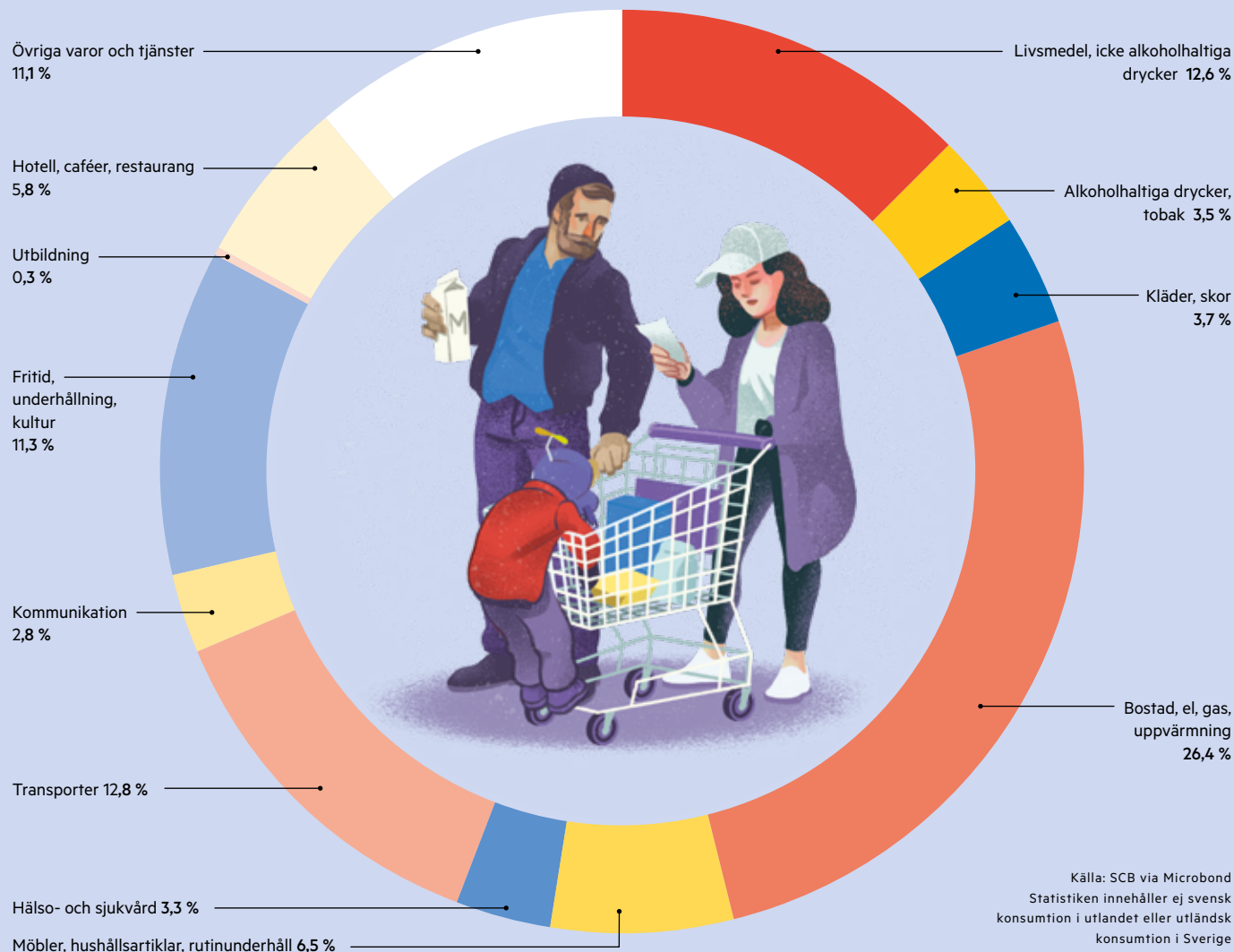
”
**DET ÄR BRA OM DEN NYA REGERINGEN
GENOM OLIKA ÅTGÄRDER VISAR
ATT DEN ÄR PÅ BANAN.**

Arturo Arques, privatekonom Swedbank

Så konsumerade de svenska hushållen – 2021

efter ändamål, procent

Bankens tips för att klara sig igenom lågkonjunkturen

Vad man kan göra för att ta sig igenom lågkonjunkturen beror naturligtvis på hur ekonomin ser ut.

Cirka 20 procent av hushållen levde med små eller inga marginaler redan före pandemin. Det gäller bland andra ensamstående, garantipensionärer, arbetslösa, studenter och personer som lever på sjuk- eller aktivitetsersättning.

Men i princip alla kan göra något för att minska den största kostnaden: boendet (som står för ungefär en tredjedel av utgifterna). Se över dina lån, sänk inomhus-temperaturen, ta kortare duschar, se över all onödig elförbrukning och kör fulla tvättmaskiner och diskmaskiner är några exempel som Arturo Arques nämner.

– Tillsammans kan sådant faktiskt få

stor effekt, säger han.

Den näst största utgiften är för många mat (cirka en åttondel). Även här finns många kronor att spara.

– Mycket handlar om att skaffa sig koll och bli prismedveten, säger Arturo Arques som skapat en lista med mathandlingstips:

- 1. Gör en inköpslista och håll dig till den när du är i affären.**
- 2. Välj butikernas lågprisalternativ som är 10–50 procent billigare.**
- 3. Handla efter säsong.**
- 4. Laga mycket mat och gör matlådor att ta med till jobbet. Det kan spara 1 500–2 000 kronor per månad för en person.**

Den som lever med lite större ekonomiska marginaler och vill förbereda sig för kommande kriser kan komplettera det

som nämnts ovan med ett lite mer långsiktigt tänk som anknyter till mamma Arques trick:

- 1. Se till att ha en sparbuffert på minst två månadslöner (men gärna tre eller fler) på banken.**
- 2. När du har din buffert på plats: prioritera amorteringar om du har en hög skuldsättning.**
- 3. Starta ett långsiktigt sparande i aktier och/eller fonder där du sätter av pengar regelbundet.**

– Historiskt har börsen under 120 år fallit ungefär 40 procent ett fåtal gånger och det går inte att utesluta att det händer igen. Men börsen har alltid hämtat sig och för den som sparar med en horisont på minst sex, sju år är den troligen det bästa alternativet, säger Arturo Arques.